

ФІЛОСОФІЯ

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПОВІТРЯНИХ СИЛ
імені ІВАНА КОЖЕДУБА

ФІЛОСОФІЯ
(філософія, релігієзнавство, логіка,
етика і естетика)

Підручник

2-ге видання, доповнене та перероблене

*Схвалено Міністерством оборони України
для використання в навчально-виховному процесі*

Харків
2011

УДК 1(075.8)
ББК 87я73
Ф56

*Схвалено Міністерством оборони України
для використання в навчально-виховному процесі
(Лист Департаменту військової освіти та науки
Міністерства оборони України № 263/2/1167
від 21 квітня 2008 року)*

Авторський колектив: *М. І. Горлач, докт. істор. наук, проф.;
Є. М. Мануйлов, докт. філософії, проф.; О. Ю. Панфілов, докт. філософ, наук,
доц.; В. С. Афанасенко, канд. психолог, наук, проф.; М. П. Требін, докт.
філософ, наук, проф.; П. В. Квіткін, канд. філософ, наук, проф.;
В. А. Кротюк, канд. філософ, наук; О. В. Громыко, канд. філософ, наук;
В. Г. Рибалка, канд. філософ, наук, проф.; К. А. Паюсов, докт. філософ, наук,
проф.*

Рецензенти: *О. П. Дзьобань, докт. філософ, наук, проф., проф. кафедри
філософії НЮА України ім. Ярослава Мудрого; В. В. Будко, докт. філософ,
наук, проф., завідувач кафедри філософії та політології ХНАМГ*

Філософія (філософія, релігієзнавство, логіка, етика і естетика):

Ф56 підручник / М. І. Горлач, Є. М. Мануйлов, О. Ю. Панфілов та ін. -
2-ге вид., переробл. та допов. -Х. : ХУПС, 2011. -412 с.

ISBN 978-966-468-060-5

У підручнику розкриваються складові сучасної системи філософського знання - історія філософії, онтологія, гносеологія, соціальна філософія й історія філософії, філософсько-соціологічні проблеми війни, миру та армії. В окремі кредитні модулі виділені проблеми етики та естетики, логіки, релігієзнавства.

1-ше видання підручника “Філософія” вийшло друком у 2001 році. Авторський колектив попереднього видання: В. С. Афанасенко, М. І. Горлач, П. В. Квіткін, Є. М. Мануйлов, К. А. Паюсов, О. Ю. Панфілов, В. Г. Рибалка, М. П. Требін.

**УДК 1(075.8)
ББК 87я73**

ISBN 978-966-468-060-5

© ТОВ “Модель Всесвіту” 2001
© Харківський університет Повітряних Сил імені
Івана Кожедуба, оформлення, 2011

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА

-7-

КРЕДИТНИЙ МОДУЛЬ 1. ФІЛОСОФІЯ

-9-

Блок змістових модулів 1.1

Історія філософії і її значення для формування філософської культури військових кадрів

Змістовий модуль 1.1.1. Філософія, коло її проблем, роль у житті суспільства та збройних сил

.11.

1. Філософія, її предмет і особливості, коло проблем (11).
2. Функції філософії, її структура (15).

Змістовий модуль 1.1.2. Історія розвитку філософської думки: загальна характеристика

.20.

1. Філософія античності (20).
2. Філософська думка Середньовіччя (29).
3. Філософія епохи Відродження (37).
4. Філософія Нового часу (XVII - XVIII ст.) (40).
5. Основні тенденції філософії XIX ст. (48).

Змістовий модуль 1.1.3. Українська філософія: традиції та особливості

- 59 -

1. Філософська думка Київської Русі (59).
2. Особливості розвитку філософії в Україні у XV - XXI ст. (63).

Змістовий модуль 1.1.4. Розвиток сучасної філософської думки

.83.

1. Філософські напрямки класичної спрямованості (83).
2. Некласична філософія XX - XXI ст. (87).

Блок змістових модулів 1.2

Проблеми онтології та їхнє значення для військової теорії та практики

Змістовий модуль 1.2.1. Філософське вчення про буття та матерію, їхнє значення для військової теорії та практики

.98.

1. Проблеми буття в філософії: історія становлення та сучасні уявлення (98).
2. Матерія, її властивості, атрибути та основні форми існування (111).

Змістовий модуль 1.2.2. Людина і світ: філософські проблеми походження і буття людини, їхнє значення для теорії та практики військового навчання та виховання

- 129-

1. Людина та її походження як предмет філософії (129).
2. Філософські проблеми життя та смерті людини (136).

Змістовий модуль 1.2.3. Діалектика та її альтернативи

- 147-

1. Діалектика як загальна теорія розвитку (147).
2. Принципи діалектики та їхнє значення для військової теорії та практики (149).
3. Основні закони діалектики та їхній прояв у військовій справі. (152).
4. Система категорій діалектики та їхнє значення для військової теорії та практики (164).
5. Альтернативні концепції розвитку (175).

Блок змістових модулів 1.3

Проблеми гносеології та їхнє значення для військової теорії та практики

Змістовий модуль 1.3.1. Філософське вчення про свідомість і його значення для теорії та практики військового навчання та виховання

- 179 -

1. Походження та сутність свідомості (179).
2. Структура та функції свідомості (188).

Змістовий модуль 1.3.2. Сутність теорії пізнання. Специфіка військово-наукового пізнання

- 194 -

1. Проблема пізнання у філософії (194).
2. Військово-наукове пізнання: специфіка, методи, форми (201).

Блок змістових модулів 1.4

Основи соціальної філософії та їхнє значення для військової теорії та практики

Змістовий модуль 1.4.1. Соціально-філософська концепція суспільства, її значення для військової теорії та практики

- 214 -

1. Походження, сутність та зміст суспільства (214).
2. Суспільний прогрес та його критерії (242).
3. Цінності та ціннісні орієнтації, їхня роль у житті суспільства та життєдіяльності збройних сил (248).

Змістовий модуль 1.4.2 . Війна та мир як суспільні явища

-256-

1. Філософсько-соціологічне осмислення сутності, причинності та соціального характеру війн (256).
2. Сучасна філософсько-соціологічна концепція миру (271).

КРЕДИТНИЙ МОДУЛЬ 2. ЕТИКА ТА ЕСТЕТИКА

-279-

Змістовий модуль 2.0.1. Етика як наука. Мораль: моральна регуляція й особливості її прояву у сфері військової діяльності

-281 -

1. Предмет і завдання етики, її місце в системі інших наук (281).
2. Походження та сутність моралі, її структура та функції (285).
3. Моральна регуляція та специфіка її прояву в умовах військової діяльності (293).

Змістовий модуль 2.0.2. Природа та сутність етичних категорій.

Категорії військової етики та їхнє значення для виховання військовослужбовців Збройних сил України

-299-

1. Сутність, специфіка та класифікація категорій етики (299).
2. Основні категорії військової етики та їхнє значення для виховання особового складу (302).
3. Сутність і особливості професійної етики офіцера (308).

Змістовий модуль 2.0.3. Естетика, її предмет і значення для діяльності військових кадрів

-313 -

1. Предмет і зміст естетики як науки (313).
2. Основні категорії естетики (316).
3. Естетика військової діяльності та побуту (322).

КРЕДИТНИЙ МОДУЛЬ 3. ЛОГІКА

-329-

Змістовий модуль 3.0.1. Предмет логіки, основні закони мислення та їхнє значення для діяльності військових кадрів

-331 -

1. Предмет і структура формальної логіки (331).
2. Загальна характеристика законів мислення (337).

Змістовий модуль 3.0.2. Поняття, судження, умовивід та їхні види

- 346 -

1. Поняття: характеристика та види понять (346). 2. Судження: характеристика, склад, види (353). 3. Умовивід та його види (360)

КРЕДИТНИЙ МОДУЛЬ 4. РЕЛІГІЄЗНАВСТВО

-367-

Змістовий модуль 4.0.1. Сутність і походження релігії, її місце у житті суспільства та збройних сил

-369-

1. Релігієзнавство - галузь гуманітарного знання (369). 2. Сутність і походження релігії, її місце в житті суспільства та збройних сил (373).

Змістовий модуль 4.0.2. Світові релігії: буддизм, християнство, іслам. Сучасні нетрадиційні релігійні культури

- 384 -

1. Основні риси та особливості світових релігій (384). 2. Сучасні нетрадиційні релігійні культури (404).

ВИСНОВКИ

- 408 -